

КЛАСИЧНА ФІЛОЛОГІЯ

УДК 811.14'367.625.41'367.3'255:801.8

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/fpl.2022.135.3811>

АБСОЛЮТНИЙ КОМПАРАТИВ ТА СУПЕРЛАТИВ У ПОЕЗІЇ ГОРАЦІЯ, ВЕРГІЛІЯ, ОВІДІЯ: СЕМАНТИКА, СТРУКТУРА, ФУНКЦІЙНІСТЬ

Андрій Савула

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000,
andriy.savula@lnu.edu.ua*

Розглянуто та описано семантичні, структурні, функційні особливості абсолютного компаратива та суперлатива у поезії Горация, Вергілія та Овідія. Проаналізовано випадки вживання абсолютного компаратива та суперлатива у латинському тексті. З'ясовано, що *comparativus absolutus*, *superlativus absolutus* є нерелативними інтенсифікаторами щодо порівняння, а їх денотатом є ознака предмета, його міра. Визначено, що вони виражають лише посилене перевищення міри ознаки предмета стосовно норми і мають елативний (великий) ступінь інтенсивності ознаки. Абсолютний компаратив та суперлатив розглянуто у простій конструкції як у препозиції, так і постпозиції щодо позначуваного слова. Також проаналізовано складніші конструкції – тричленні, чотиричленні. Виділено дві основні лексико-семантичні групи з інтенсифікованими атрибутами: 1) з вираженням інтенсивності фізичної величини, кількості, ваги, фізично-просторового об'єму; 2) частково-оцінних та оцінних прикметників.

Ключові слова: абсолютний компаратив, абсолютний суперлатив, інтенсивність, ступені порівняння прикметників, елатив.

Вступ. У сучасних та давніх мовах інтенсифікація атрибута (прикметника, дієприкметника) може бути як порівняльною (релативною), так і абсолютною (нерелативною). Релативна інтенсифікація в латинській мові виражається ступенями порівняння прикметників: *gradus comparativus et superlativus adiectivorum*. Порівняння передбачає буквальне зіставлення предметів, об'єктів, суб'єктів, явищ тощо: *Nec sum ego Tantalide maior, nec maior Achille.* (Ovid. Amor. II, 8, 13) – “Я не є **могутніший за** Танталіда і не **могутніший за** Ахілла”. Крім того, обом ступеням порівняння прикметників притаманно виражати абсолютну інтенсивність. За наявності такої інтенсифікації порівняння винятково домислювальне, не проявлене в контексті і виражене безвідносно: *Acuta silex, altissima visu* (V. Aen. V III, 233–234) – “Стрімка скеля, **дуже висока** на вигляд”. Отже, якщо в тексті вжито нерелативний (абсолютний)

інтенсифікований атрибут у формі *gradus comparativus / superlativus*, то можна твердити про великий або елативний ступінь (*gradus elativus*) інтенсивності. Елативний ступінь, який виражений безвідносним компаративом чи суперлативом, нівелює їхні граматичні форми та лексикалізує їх [6].

Обидві інтенсифікації пов'язані насамперед із категоріями ступеня, градації, якості, кількості, міри, норми, оцінки. Релятивній інтенсивності в латинській мові присвячено низку досліджень [7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15]. Абсолютна інтенсивність має набагато більше засобів вираження, окрему градаційно-скалярну шкалу та виконує в мові інші функції, але вона маловивчена в латинському мовознавстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти інтенсифікації прикметника зазвичай висвітлено у працях, які присвячені ступеням порівняння прикметників. У цих дослідженнях вкрай рідко мовиться про абсолютну інтенсифікацію атрибута. Зокрема, в праці С. І. Соболевського докладно описано утворення та функції релятивної інтенсифікації [7]. Автор граматики також згадує про абсолютний суперлатив. Швейцарський мовознавець Шарль Баллі в одній зі своїх праць припускає, що “всі прикметники у вищому та найвищому ступенях порівняння початково мали абсолютне значення (*lat. durior* – твердуватий, *durissimus* – дуже твердий)” [1, с. 275]. Про абсолютний компаратив та суперлатив мовиться у праці французького лінгвіста Г. Фуг'є [10, с. 272–294]. Британський учений Ф. К. Сміт у межах дослідження ступенів порівняння прикметників у латинській мові вказує на можливість безвідносного перекладу компаратива та суперлатива [15, с. 178–212]. Подібної думки дотримується британська дослідниця Е. А. Гудер, проте вона вважає можливість безвідносного перекладу лише суперлатива [11]. Ф. К. Сміт та С. І. Соболевський безвідносний суперлатив називають елативом.

За останніх 30 років проблематику градації прикметника в межах релятивної інтенсивності у латинському мовознавстві дослідили та досліджують такі автори: А. Берточчі, А. Орландіні [8], П. Кузолі, Х. Леман (описують суперлатив у двох функціях: релятивній та абсолютній [9], вказують на елатив як функцію суперлатива), Л. Пултрова [13; 14], Г. Пінкстер (описує компаратив та суперлатив у двох функціях: релятивній та абсолютній, мовить про елатив як функцію суперлатива) [15, с. 43–47].

Насправді латинська мова багата як на *superlativus absolutus*, так і на *comparativus absolutus*.¹ У цьому дослідженні зосередимо увагу на вивченні абсолютного компаратива та суперлатива в межах поетичного матеріалу періоду класичної латинської мови епохи Августа, а саме поетичних творів Горация, Вергілія, Овідія.

З огляду на сказане, метою дослідження є опис семантичних, структурних, функційних особливостей абсолютного компаратива та суперлатива у поезії Горация, Вергілія та Овідія. Об'єктом дослідження слугують, власне, випадки вживання абсолютного компаратива та суперлатива у латинському тексті. Предметом дослідження стали морфологічні засоби передання компаратива та суперлатива.

¹ Вищому ступеню порівняння прикметників менш властиво виражати абсолютну (елативну) функцію в латинській мові.

Методологія дослідження. Відповідно до мети і завдань дослідження застосовано описовий метод (для інвентаризації, класифікації та інтерпретації засобів абсолютної інтенсифікації), контекстуальний аналіз (для з'ясування функційних особливостей компаратива та суперлатива у конкретному мікротексті). Разом із компонентним аналізом цей метод дає змогу проаналізувати слова за семами (за семантичною природою).

Метод дистрибутивного аналізу в пропонованому дослідженні сприяє розгляду синтаксичних зв'язків інтенсифікованого атрибута з основним компонентом та у випадку, коли в конструкції додатково стоїть уточнювальний займенник або неінтенсифікований прикметник.

Результати дослідження та їхнє обґрунтування. Морфологічні засоби, а саме суфіксальні інтенсифікатори *-ior, -ius, -issim, -lim, -rim* та суплетивний спосіб (напр., *magnus* → *maior* → *maximus*) утворюють у латинській мові ступені порівняння прикметників. У сучасних мовах, а також у латинській, ступені порівняння виконують такі основні функції, як: 1) порівняльно-відносна інтенсифікація; 2) абсолютна (елативна) [3, с. 145–160; 4, с. 89-96; 2, с. 74]. Ці функції відрізняються між собою насамперед денотатом, і як сказано, характером порівняння. За наявності релятивного компаратива та суперлатива денотатом стає факт переваги одного предмета над іншим (або групою інших), а абсолютного – денотатом є ознака предмета та його міра, тобто посилене перевищення міри ознаки стосовно норми [5, с. 12]. Таке посилене перевищення міри градаційно передає великий (елативний) ступінь інтенсивності атрибута (означуваного слова): *gradus elativus*.

Оскільки абсолютний компаратив та суперлатив утворюються від суфіксів, тобто є синтетичними формами, то структурно разом із з позначуваним словом (суб'єктом або об'єктом) вони становлять просту двочленну конструкцію: інтенсифікатор (абсолютний компаратив або суперлатив) + суб'єкт / об'єкт: *comparativus absolutus + subiectum / obiectum; superlativus absolutus + subiectum / obiectum*. Прості двочленні конструкції можуть розташовуватися як у препозиції, так в у постпозиції до позначуваного слова. Головним словом зазвичай є іменник, зрідка займенник. У творах Горація, Вергілія, Овідія виявлено обидва варіанти цих конструкцій: *Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serva!* (Н. Serm. II, 3, 59) – “Тут рів великий, тут скеля **величезна**: бережись!” У цьому прикладі вжито абсолютний *суперлатив* у постпозиції. *Dixit, et ut leges captis iustissimus auctor hostibus inposuit.* (Ovid. Met. VIII, 101–102) – “Промовив і, як **дуже справедливий** автор, видав закони переможеним ворогам”. У цьому уривку Овідій застосовує абсолютний суперлатив у препозиції.

Усі названі поети використовують у двочленних конструкціях займенник як головний член такого словосполучення як у препозиції, так і у постпозиції: *Et ipse acerrius armis* (V. Aen. XII, 226) – “І він же, **дуже запеклий** у боях” (вірш Вергілієвої “Енеїди” із конструкцією у постпозиції).

Окрім двочленних, Горацій, Вергілій та Овідій застосовують розмаїті складні три-, чотиричленні конструкції: наприклад, чотиричленна конструкція із займенником у препозиції, з елативним прикметником у ролі інтенсифікатора у препозиції та з інтенсифікатором і абсолютним компаративом у постпозиції: *Ipsa ingens arbor faciemque simillima lauro* (V. Georg. II, 131) – “Оце **велетенське** дерево виглядом дуже **подібне**

до лавра”. Наведемо приклад із Горациєвого твору “Про поетичне мистецтво”: це тричленна конструкція, яка складається з іменника як основного компонента, суб’єкта з узагальнювальним об’єктом у *dativus* та інтенсифікатора абсолютного суперлатива в постпозиції: *Ficta voluptatis causa sint proxima veris* (Н. Art. poet. 338) – “Вигадки задля задоволень хай би були **дуже близькими** до правди”. Розглянемо приклад із Овідієвих “Листів з Понту”: це тричленна конструкція, яка складається з основного компонента, – іменника, суб’єкта з узагальнювальним об’єктом у *genetivus partitivus* та інтенсифікатора абсолютного суперлатива у препозиції: *Maxima pars hominum nec te, pulcherrima, curat* (Ovid. Epist. ex p. I, II, 81) – “**Дуже велика** частина людей про тебе і не турбується, о **найгарніша**”.

Абсолютний компаратив виявлено лише в Овідія та Горация: *Pace loquar Veneris, tu dea maior eris* (Ovid. Amor. III, 2, 60) – “Я б сказав, що за згодою Венери, ти будеш **величною богинею**”. Ще один приклад із поезії Горация: *Ac non incauto fictum astutumque vocamus, simplicior quis et est* (Н. Serm. I, 3, 63–64) – “Ми легковажно називаємо брехливим і хитрим того, хто лише є **звичайнісіньким**”.

Інтенсифіковані атрибути можна класифікувати за лексико-семантичними групами¹. *Comparativus absolutus* та *superlativus absolutus* поділяються на дві великі та чотири малі ЛСГ:

I. ЛСГ із вираженням інтенсивності фізичної величини, кількості, ваги, фізично-просторового об’єму.

За наявності такої інтенсифікації автори передають: 1) міру величини географічних ландшафтів, природних явищ: *Perflant altissimi venti* (Ovid. Rem. Amor. 369) – “Віють дуже високі вітри”; 2) фізичні розміри, вагу людей, тварин, інших істот: *Quod erat longissima, numquam Thebais Hectoreo nupta resedit equo* (Ovid. A. Amat. III, 777–778) – “Для заміжньої фіванки дуже високого зросту, Гектор ніколи не зупинявся на коні”; 3) кількісну міру, чисельність: *Plurima cultores versis animalia glaebis inveniunt* (Ovid. Met. I, 425–425) – “Рільники, риючи землю, натрапляли на дуже численних тварин”; 4) абстрактні поняття: *Vosne, acrior aetas, o iuvenes* (Ovid. Met. III, 540–541) – “Чи не ви в дужому віці, о юнаки?”; 5) фізичну силу (міць) людей, тварин, істот, природних явищ, предметів: *Ut rapit in praeceps dominum sputantia frustra frena retentantem durior oris equus* (Ovid. Amor. II, IXb, 29–30) – “Коли вирветься у провалля (вперед) з берегів на господаря марно стримуючого запінені віжки дужий кінь”; 6) міру фізичної швидкості, частотності: *Vox tamen illa fuit celeberrima* (Ovid. Epist. ex p. I, 9, 23) – “Дуже часто повторюваний був той голос”; 7) просторово-об’ємні величини, вагову міру певних об’єктів, предметів: *“Capaciores adfer huc, puer, scyphos”* (Н. Epod. 9, 33) – Подай сюди, хлопче, кухлі, дуже наповнені; 8) кількісну міру фізичної та абстрактної відстані: *“Ficta voluptatis causa sint proxima veris”* (Н. Art. poet. 338) – “Вигадки задля задоволення нехай будуть дуже близькими до правди”.

II. ЛСГ частково-оцінних прикметників та оцінних, які інтенсифікують:

1) міру людських якостей, чеснот та вад: *Quo propior quisque est servitque fidelius aegro* (Ovid. Met. VII, 563) – “Хто дуже близький і вірний турбувався про хворого”; 2) міру

¹ Далі подаємо скорочено: ЛСГ.

душевно-емоційного стану людини, поведінкову міру людини: *Ante oculos maestissimus Hector* (V. Aen. II, 270) – “Перед очима дуже сумний Гектор”; 3) міру возвеличення сили, завзятости, таланту героя, бога чи богині: *Tempus et illud erit, quo se fortissimus heros addat in hunc florem* (Ovid. Met. X, 207–208) – “І буде той час, коли дуже хоробрий герой себе перетворить на цей цвіт”; 4) міру фізичної краси персонажа: *Hic erat aut alicui color ille simillimus horum, et numquam visu pulchrior illa fuit.* (Ovid. Amor. II, V, 41–42) – “Тут був той колір, дуже подібний до (кольору) когось з них, і ще ніколи вона з вигляду не була такою гарною”; 5) міру якості (якості стану) природного явища, предмета, об’єкта чи абстрактного поняття: *Frigida vix caelo noctis decesserat umbra, cum ros in teneri pecori gratissimus herba* (V. Eclog. VIII, 15) – “Щойно лише спала з неба холодна тінь ночі, і роса дуже ніжна для отар (спадає) на м’які рослини”.

III. ЛСГ прикметників, які позначають колір та блиск: *Unde nigerrimus Auster nascitur* (V. Georg. III, 277–278) – “Звідки дуже чорний австер народжується”. *Niger*, містячи сему великої міри чорного кольору, увиразнює образ південного вітру, який приносить темний туман і дощ.

IV. ЛСГ прикметників, які позначають вік: *At senior stulte flebat ubique pater* (Ovid. Rem. amor., 470) – “І престарілий батько даремно проливав сльози”.

V. До п’ятої ЛСГ належить прикметник *similis* із семою “велика схожість”: *Ipsa ingens arbor faciemque simillima lauro* (V. Georg. II, 131) – “Це велике дерево з вигляду дуже подібне до лавра”.

VI. До шостої ЛСГ належать два прикметники: *notis* і *celeber*, об’єднані семою “велика відомість”: *Referam tota notissima Cypro facta* (Ovid. Met. XIV, 696–697) – “Розповім про всі факти, дуже відомі на Кіпрі”. *Pontibus et magno iuncta est celeberrima Circo area* (Ovid. Fast. VI, 477–478) – “Поблизу мостів і великого цирку розташована дуже відома площа”. У цьому контексті *celeber* означає відомий, популярний, а не святковий чи багатолюдний.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Здійснений аналіз тексту дав змогу визначити, що *comparativus absolutus*, *superlativus absolutus* належать до морфологічних засобів вираження інтенсивності атрибутивної ознаки і є безвідносними (нерелативними) стосовно порівняння, оскільки їхнім денотатом є ознака предмета та його міра. Вони виражають лише посилене перевищення міри ознаки предмета стосовно норми і представляють тільки елативний (великий) ступінь інтенсивності ознаки. Абсолютний компаратив та суперлатив розглядається у простій конструкції (словосполученні), тобто у поєднанні з позначуваним словом: іменником-суб’єктом або іменником-об’єктом (рідше займенником). Вони можуть розташовуватися в препозиції, постпозиції щодо позначуваного слова. Окрім простих двочленних конструкцій, поети використовують складніші – тричленні, чотиричленні. Складні типи конструкцій збагачують зміст контексту додатковими атрибутивними якостями, а також, як і двочленні, сприяють підсиленню образу вірша.

Comparativus absolutus у творах вищевказаних авторів знайдено менше ніж *superlativus absolutus*, а Вергілій не використовує його взагалі. Сполучуючись із позначуваними словами, обидва ступені належать до шести лексико-семантичних груп. З-поміж них виділяються дві великі групи: 1) ЛСГ з вираженням інтенсивності

фізичної величини, кількості, ваги, фізично-просторового об'єму; 2) частково-оцінні та оцінні прикметники.

Нерелативний компаратив та суперлатив потребують дальшого вивчення. Дослідження цих форм актуальне у прозових латинських текстах.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ЛСГ	– лексико-семантична група
H. Art. poet.	– Q. Horatius Flaccus “De arte poetica”
H. Epod.	– Q. Horatius Flaccus “Epodi”
H. Serm.	– Q. Horatius Flaccus “Sermones”
V. Aen.	– P. Vergilius Maro “Aeneis”
V. Georg.	– P. Vergilius Maro “Georgica”
V. Ecl.	– P. Vergilius Maro “Eclogae vel bucolica”
Ovid. Amor.	– P. Ovidius Naso “Amores”
Ovid. A. amat.	– P. Ovidius Naso “Ars amatoria”
Ovid. Epist. ex p.	– P. Ovidius Naso “Epistulae ex ponto”
Ovid. Fast.	– P. Ovidius Naso “Fasti”
Ovid. Met.	– P. Ovidius Naso “Metamorphoseon libri XV”
Ovid. Rem. amor.	– P. Ovidius Naso “Remedia amoris”

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. М., 1955. 416 с.
2. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 360 с.
3. Калашник Д. М. Превосходная степень и семантика оценки // ТФГ. Качественность. Количественность. СПб. : Наука, 1996. С. 145–160.
4. Лернер К., Куперман В. Категория “сравнения и оценки” с точки зрения гипотезы о “типах языкового движения”. *Вопросы языкознания*. 1998. № 1. С. 89–96.
5. Мюллер А. Я. До питання про елатив і його синоніми в німецькій мові. Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1959. С. 3–17.
6. Савула А. М. Елатив та його синоніми у творах Горация. *Іноземна філологія*. 2013. № 125. С. 211–216.
7. Соболевский С. И. Грамматика латинского языка. Теоретическая часть : Морфология и синтаксис. М., 1948. 432 с.
8. Bertocchi A., Orlandini A. Quelques aspects de la comparaison en latin. *Indogermanische Forschungen*. 1996. № 101. P. 195–232.
9. Cuzzolin P., Lehmann Ch. Comparison and gradation, in G. E. Booij et al. (eds.). *Morphologie/Morphology. Ein internationales Handbuch zur Flexion und Wortbildung/An International Handbook on Inflection and Word-Formation*. 2004. Berlin-New York : De Gruyter, P. 1212–1220.
10. Fugier H. Le système latin des comparatifs et superlatifs. *Revue des études latines*. 1972. 50e année. P. 272–294.
11. Gooder E. A. *Latin for Local History : an introduction* (2nd edition Longman). 1978. 186 p.
12. Pinkster H. *The Oxford Latin Syntax. Volume I: The Simple Clause*. 2015. Oxford : Oxford University Press.

13. Pultrová L. Comparison and Negation in Latin. *Glotta*. 2020. № 96. P. 178–212.
14. Pultrová L. The category of comparison and compound adjectives in Latin. *Eirene. Studia Graeca et Latina*, LV. 2019. P. 67–116.
15. Smith K. F. Latin. The English Universities Press Limited. London. 1971. P. 178–212.

REFERENCES

1. Balli Sh. Obshchaya lingvistika i voprosy francuzskogo yazyka [General linguistics and questions of the French language]. М., 1955. 416 s.
2. Hanych D. I., Oliynyk I. S. Slownyk lingwistychnych terminiw [Dictionary of linguistic terms]. Kyiv : Wyszcha shkola, 1985. 360 s.
3. Kalaschnyk D. M. Prewoschodnaya stepen i semantika otsenki // TFG. Kachestvennost. Kolychestvennost [Superlatives and evaluation semantics // TFG. Quality. Quantity]. SPB. : Nauka, 1996. S. 145–160.
4. Lerner K., Cupermann B. Kategoriya “srawneniya i otsenki” s tochki zreniya hipotezy : o “tipach yazykowoho dwizheniya” [The category of “comparison and evaluation” in terms of the hypothesis : about “types of language movement”]. *Woprosy yazykoznanija*. 1998. № 1. S. 89–96.
5. Muller A. Y. Do pytannya pro elatyw i yoho synonymy w nimetskiy mowi [To the question of the elative and its synonyms in the Germanic language]. Lwiw : Wyd-wo Lwiw. un-tu, 1959. S. 3–17.
6. Savula A. M. Elatyw ta yoho synonymy u tworach Horaciya [Elativ and its synonyms in the writings of Horace]. *Inozemna filolohiya*. 2013. № 125. S. 211–216.
7. Sobolewskii S. I. Grammatika latinskoho yazyka. Teoreticheskaya chast : Morfologiya i sintaksis [Latin grammar. Theoretical part: morphology and syntax]. М., 1948. 432 s.
8. Bertocchi A., Orlandini A. Quelques aspects de la comparaison en latin. *Indogermanische Forschungen*. 1996. № 101. P. 195–232.
9. Cuzzolin P., Lehmann Ch. Comparison and gradation, in G. E. Booij et al. (eds.). *Morphologie/Morphology. Ein internationales Handbuch zur Flexion und Wortbildung/An International Handbook on Inflection and Word-Formation*. 2004. Berlin-New York : De Gruyter, P. 1212–1220.
10. Fugier H. Le système latin des comparatifs et superlatifs. *Revue des études latines*. 1972. 50e année. P. 272–294.
11. Gooder E. A. Latin for Local History : an introduction’ (2nd edition Longman). 1978. 186 p.
12. Pinkster H. *The Oxford Latin Syntax. Volume I: The Simple Clause*. 2015. Oxford : Oxford University Press.
13. Pultrová L. Comparison and Negation in Latin. *Glotta*. 2020. № 96. P. 178–212.
14. Pultrová L. The category of comparison and compound adjectives in Latin. *Eirene. Studia Graeca et Latina*, LV. 2019. P. 67–116.
15. Smith K. F. Latin. The English Universities Press Limited. London. 1971. P. 178–212.

Стаття надійшла до редколегії 14.06.2022

Прийнята до друку 01.08.2022

**ABSOLUTE COMPARATIVE AND SUPERLATIVE
IN THE POETRY OF HORACE, VIRGIL AND OVID:
SEMANTICS, STRUCTURE, FUNCTIONALITY****Andriy Savula**

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
andriy.savula@lnu.edu.ua*

The semantic, structural and functional features of the absolute comparative and superlative in the poetry of Horace, Virgil and Ovid are investigated and described in the article. The cases of using the absolute comparative and superlative in the Latin text are considered. The subject of research was the morphological means of transmission for comparative and superlative. The study used a descriptive method for inventory, classification and interpretation of means for absolute intensification and contextual analysis to determine the functional features of comparative and superlative in a particular microtext. Together with component analysis, this method allows analyzing words by semantic nature. The analysis of the text allowed us to reveal that *comparativus absolutus*, *superlativus absolutus* belong to the morphological means of expressing the intensity of the attributive feature and are irrelevant (non-relative) to comparison, because their denotation is the feature of the object and its measure. They express only the increased excess of the degree of sign of object in relation to the norm and represent only the relative (large) degree of intensity of the sign. Absolute comparative and superlative are considered in a simple construction (phrase), in combination with the denoted word: noun-subject or noun-object (rarely pronoun). They can stand in the preposition or the postposition in relation to the denoted word. In addition to simple two-membered constructions, poets use more complex three-membered or four-membered ones. Complex types of constructions enrich the content of the context with additional attributive qualities, and as well as two-membered ones help to strengthen the image of the poem. *Comparativus absolutus* in works of the authors was found less than *superlativus absolutus*. Virgil did not use it at all. Combined with the denoted words, both degrees belong to six lexical-semantic groups (LSG). Among them there are two major groups: 1) LSG with the expression of the intensity of physical quantity, quantity, weight, physical and spatial volume; 2) partial-evaluation and evaluation adjectives.

Key words: absolute comparative, absolute superlative, intensity, degrees of comparison of adjectives, relative.